

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom zastu malo stvari, a nesloga rvo pokvari“ Nar. Posl.

Predplata s poštarinom stoji 2 for., a soljako samo 1 for. za otolu godinu. Razmjerno 1 for., a soljako 60 novč. za pol godine. Izvan Caravino rijo poštarina. Gdje se najlo najmanje 8 soljaka to su voljni, da im list šaljemo svim ukupno pod ječinim zavjerm i imenom, davat ćemo za 70 novč. na godinu svakomu. Novč. za šalju kroz poštarsku Zvezdčicu. Ima, prezimo i najbližu Poštu valja jasno oznakiti. Komu list nedodje na vrijeme, neka to javi odpravniku u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, naplata izvana Reklamacija. Tko list prima i drži, ako je poštom, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAVNIČTVO

nalaze se

Tipografija Vlahi di C. Amali, Via della Zonta, N. 7.

Pisma se šalju platjeno poštarine. Vjesti, dopisni drugi spisi štampaju se il u ocleniti il u izvaditi, nalimo prama svojoj vrlednosti i smjeru ozoza lista. Ne podplata se dopisli nepotprijetljivo. Osobna upućivanja i čisto sukromna stitari nenalaze mjesta u ovom listu. Priobčena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Dglasi od 8 redakih stajo 60 novč., a svaki redak svrše 5 novč. il u slučaju opozovanja po što se pogođe oglasnik i odpravnike. Dopisli se navražaju. Uradništvo i odpravnike, ostim izvanrednih slučajevah, nepolapnju, nego putem svoja Listarstva.

Dalmatinci i Istrijanci hitite k hrvatskomu Sveučilištu.

Pišu „Narodnomu Listu“ iz Zagreba, dne 15. studenoga:

Pitanje odnosajah našega sveučilišta sa cisleitanskim za sada je riješeno a to povoljnim načinom po milosti našega kralja i cara, i na veliku korist Dalmatincem i Istrijancem.

Od raznih zahtieva, koje je bila postavila naša zemaljska vlada, i radi kojih bila je poslala prošastog rujna bivšega rektora Dr. Vojnovića u Beč, cisleitanska vlada zadovoljila nekoliko dosta važnih,

1. Svi Cisleithanci, a napose Dalmatinci i Istrijanci mogu sve četiri godine pravnihi naukah pravovaljano ovdje obaviti, mogu dakle položiti prvi državni ispit. Drugi i treći državni ispit inadu se položiti u Cisleithaniji, — a pošto obstoje u Zadru povjerenstva za II. i III. državni ispit, Dalmatinci mogu u Zagrebačkom sveučilištu sve svoje pravne nauke učiniti, pak u Zadru položiti II. i III. državni ispit.

2. Dalmatincem i Istrijancem dozvoljeno je uživati državno stipendije u Zagrebu, samo inadu dotični molitelji uprositi od ministarstva dozvolu. Ovdje nijesu uključene učiteljske stipendije, koje se mogu uživati samo na cisleithanskih sveučilištih.

3. Ispiti za učiteljstvo u srednjih skolah nemogu se položiti u Zagrebu, — ali je dozvoljeno kod filiosoličkog sbora u Zagrebu dvie godine nauke obaviti.

Pazite dobro, da nijesu te polakšice izdane prosto od ministarstva, — nego usljed previšnje oduške Nj. Veličanstva od 25. listopada 1878.

Nije sve, što je zemaljska vlada zahtievala, jer je ona željela da se mogu amo od Dalmatincem i Istrijancem položiti i učiteljski ispiti, ali pravnu današnjim okolnostim najnepovoljnijem za Slavene dozvole su znatne.

Znajte da samo Bečko ministarstvo u dotičnom spisu našoj vladi kaže, da se učinilo sve ono, što se je unutra granicah obstojećih zakonah u Cisleithaniji moglo dozvoliti. Tim je natakunio, — da za ostalo valjalo bi tražiti dozvolu od Reichsratha, a vi znate kako ovaj ljubi Slovene.

Od svega ovoga izvadja se:

1. Da svi pravnici dalmatinski i istrijanski mogu najviše nauke u Hrvatskoj učiniti, a filiosofi za dvie godine slušati naše profesore, te da je nestala svaka izprika od njihove strane nepozluzku našega sveučilišta.

2. Da u povoljnih okolnostih, koje će nastati skoro ako budemo ljudi, prestati će i ostale poteskoće.

3. Da Hrvati u carevini nemadu no jednog mogućega prijatelja, a to je kralja svoga, kojemu imaju zahvaliti ovaj novi dokaz njegove ljubavi.

Bleiweisovi dani.

Pokazalo se je opeta ovih danah, da naša stvar žive i da napreduje. Kad se srea i misli slože, kao što su ove dane u Ljubljani složena bila, onda nam se kao iz daleka pokazuje nov neki život narodnji, i mi naziremo dan jedinstva našega. Bleiweisova svečanost dala je priliku, te se je opeta pokazalo, da nismo ni maleni ni ubogi, kad nas je samo volja biti veliki i bogati. Na tisuće naroda bilo je pri toj svečanosti. Večer kad su zublje goreć isli pozdraviti starinu svečana, bilo je, kažu, pet-najst tisućah ljudi na nogah. Stotine i stotine poslanskih došlo su, da se starcu poklone, tomu starcu i mladaj misli, koju je zamislio; jedni mu izručivali pisma od obćinah i gradovah, da su ga učinili obćinara ili gradjanina, drugi da ga je začlanilo ovo ili ono društvo. Gospodje slovinske šalju starcu srebrene lovor-vence; i planinske bjeloliste; tršćanske okoličanke darivaju ga šopici neven-cvjetih, da mu slava neuvne. Iz Rusije, iz Česke, iz Slovackije, tja od Njemačke strane žieći dojavlju pozdrave i čestitke, mile i srdačne, kakovih se riedko vjđa.

Hrvati pobitise k bratji u Ljubljani, da one dane skupa provedu, jer je ono slavije skupno bilo. Akademija, sveučilište, matica, djačka i pjevačka društva, sve je poslalo svoje posle na bratstvu svečanost, a množica telegramah iz Istre, iz Dalmacije i Slavonije, podkrepiljivala ju one hrvatske odakunike u svih njihovih govorih. Sto Senca iz Zagreba govoraše, da je Slovenac uz Hrvata u svih većih časovih stajao, kao brat uz brata, to se hrvatska djeca u povjestnicah u svojoj kući slobodno uče, lo Slovence podiče, a odrasli Hrvati to živo čute. Sto Diankini reče, da danas nije nemožemo biti zadovoljni kojekakovimi petljanjima, već da nam treba jedinstva s Hrvatskom, to Slovenci burno odobriše. Srdačan doček, prijateljski razstanak u Ljubljani, pokazase ovom prilikom jače, nego igla prije, da su Hrvat i Slovenac dva imena, a svejedni ljudi, da te jedne ljude valja složiti; a početak najbolji biti će jedinstvo u jeziku hrvatskom. To su dobro shvatili Dalmatinci, njihove čestitke sve su po tom složene!

Govor gosp. Petra Peršića na taboru u Dolini.

(Dalje).

Ali se nemore očitno pitati: Pravice, gdje si?! i na koji se način prosipiju krvavi žilji našega junaog i nesretnog naroda?

To su primjeri iz ciele pokrajine u obće, a ovo jih iz dviju kotarah, da bude stvar ako je za potreba jasnjaja. Politički kotar loštunjski ima 35,000 stanovnikah. Izuzmeš li stanovnike grada Krka (oko 1,500), Talijanah na okupu u tom kotaru neima, svi su sami Hrvati, a ipak ima u tom kotaru 12 talijanakah i samo 18 hrvatskih skolah. Politički kotar koparski, ovaj u kojem smo se danas, daj Bog u dobro naše, sastali! ima 62,000 stanovnikah; od tih je 20,000 Talijanah 40,000 Slovenakah i Hrvatah, jedna trećina Talijanah a dvie trećine Slovenakah sa Hrvati. A ipak ta trećina ima 15 skolah, a Slovenci i Hrvati samo 10.... Pogledaj ovo, i onda, puče moj, moreš reći po volji i bez opora, jali nije svet naopaka, kad dopusti takove očervidne smutnje i nepravice.

Takove nam su prikazuju škole, kad gledamo na njihov broj za pojedine narodnosti. Sto da se reče o njih pogledamo li kakve su škole jedne, u kakve druge narodnosti? U obće se opuzja, da su talijanske škole dro, tro, četvero, da i petero i šestero razredne, i da je među svimi hrvatskimi i slovenskimi samo jedna četvero-razredna, a druge većinom samo jedno-razredne.

Neću većih primjerah navadjati. Iz rečenog se jur vidi, da mi Hrvati i Slovenci u Istri neimamo niti iz daleka toliko puekih skolah, koliko bi jih morali imati. Jur iz rečenog more se zaključiti no samo, da nije među našim pukom izobraženosti, nego također da mi neimamo niti nemožemo imati temeljni, na kojem bi mogli svoju sgrađu graditi; da neimamo nit nemožemo imati, što bi potrebovali kao narod tužeći za prvojestvom i blagostanjem, jerbo neimamo viših skolah, niti svojih ljudi u nijednoj struci.

Visoka naša vlada, koja se je u novije vreme počela briuati za naše škole, ustrojila je učiteljske, zavod, gdje se odgajaju učitelji; ustrojila ga je nješto čudnovato no ipak tako, da se može, ako i s velikom mukom, odgajiti učitelja iz Istre. Ajte u učilište, pak brojite

PODLISTAK.

O GOSPODARSTVU.

(Dalje i konso, vidi broj 22.)

Reči će tko: Dakako! Lahko je nagoravati načini duga! ali tko u jenu leći, se maha lozi. — Prijatelju dragi, koji to govoriš stvar! Bez muke neima nauke. Bez truda se nenauč ni a, b, c, a kamo li svršiti svoje dužnosti. Ako li se ne trudiš, i nonastojiš odmah s početka dobro upravljati svoje imanje, ako ne staneš za vremena dugu naput, neće ti biti sro mirno, ni kuća sigurna. Zakopaš li se u dug, gubiš slobodu, jer dug, jest kao strmina, nađ kojom je sagrađen tempel časti, a na podnožju mu je propast. Lahko je spustit se dolj ali gori! jao! Taj neprijatelj (dug), kad se uvuču u gospodarstvo, razbije ključanice i uvede drugo svoje prijatelje (drugo dugovje); a ti ubvnto dužnik, ga izteraju iz kuće i vode ga pred sud. Tako gube mnoge osobe prije poštovano svoju čast, jer nisu za

vriemo stali dugu na rep! — Ako li si danke već zadužen, plati odmah, makar ako moraš i polovicu svoga imanja prodati, i nečekaj. Tko dugovo plaća, pripravlja si kapital.

VIII. Imaš li novcah, da ih možeš komu uzajmiti ili dati na posudu, a ti pazi komu ih davaš, s toga osjguraj se, da ih neizgubiš.

IX. Smieš li biti prijatelju poruk? Eh! Liepo je prijateljstvo! Liepo je činiti dobro! Pak i tako malo pita! Samo moj podpis! — Da, samo podpis, ali taj podpis jest vaša poštenje. Vi si tim još bolje privežete prijatelja, ali sam sebe vežete uz vjerovnika.

Nerecite: Ako ne pristanem, izgubit ću si prijatelja. Ako ga sada neizgubite, izgubit ćete ga kad dodje plaćini dan. — Ali on je pošten čovjek! Tim bolje! Tad mu vi posudite svoje vlastite novce. — Vaš prijatelj računa na pšenicu, na vino, na vola... ali hjetina može biti leša, može se koja nesrećna dogoditi... pak onda, tko je pravi dužnik? Dodje vrijeme, dodje i vjerovnik k vam s mjenicom (kaubialnom). Vi čete reći: Ja sam samo poruk, idita k prijatelju, da vas plati! Prijatelj je pohjega, ili on neima čim da plati! Vi sto se znaj podpisali.

Novce si možete opet steći, a moželo i bez njih biti, ali vaša imo, umješano u nečisto poslove, je okaljano. I ubožlivo pošteno

je liepo, a bez časti malo vriedi i bogatstvo. S toga 1. Ne uzajmite si nikad novcah, ako li samo iz daleka sumnjate, da se nečete moći odužiti za vrijeme. 2. Nikad ne posudjite drugim više nego li ste pripravni darovati. 3. Nikad se ne podpisujto komu za poruka, ako niste pripravni za nj i platiti.

X. Hvala vriedni jesu oni gospodari, koji čino prodrzbroj ili proračun od dohodka, što se ga ušaju i od potroška, što ga predviđjaju. Tim se uređuju potroški obitajlski. U taj proračun treba brojiti i koji izvanredni trošak, koji može nonadano doći, kao na pr. za bolest. Kad se čini taj prodrzbroj, valja započeti od dohodka, što je vema lahko. Uvijek razlučuj stalan dohodak od slučajaja ili nestalna. — Potroški različit su za različite stvari. U obće da ti nebudo u tom proračunu potrošak veći od dohodka. U istinu bija dohodak skoro uvijek manji nego li se proračunalo, a potrošak veći. Svake godine treba izvanredne troške. Il ti se udaje kei, ili ti se ženi sin, ili dodje tuča (grad), ili dužnik neče, da podmiri svoj dug... bolest, pravde... nove šibre i nametci, tad zato motni u taj proračun i ne predviđjone ali moguće potroške, tako da ti bude potrošak manji od dohodka.

Kako se čini prodrzbroj, tako valja činiti i pazbroj (consuntivo) to jest, odmah

zapisati, kad se štogod potroši, a da se tako može dobro ravnati u svom gospodarstvu. — Mnogo puta rad se je znati koliko je stajalo ili koštalo ovo ili ono pred godinu dana, koliko se je rabilo težakah, koliko im se je na dan plaćalo. Događja se kadšto, da zaboravi trgovice izbrisati dug, što sto ga podmiri, a tad vam dobro dodje vaš zapis, vaša bilježka. — Vidite li po tom pazbroju, da ste u prvom mjesecu razmierno odviše potrošili, a vi ste diti dojučućeg mjeseca; ako li ste pak u prvom mjesecu štogod prištedili, moći čete to u drugo potrebite stvari uložiti. — Tko na taj način gospodari te pozna svoj dohodak i potrošak, teško da može poći po zlu.

XI. Obavljajte svoje poslove sami, a ne po drugih. Jač uku po poruku! Oko gospodarstvo viša vriedi nego li neke slugine. Sluga, prijatelj, posrednik nemogu i neće ovršiti djelo tako dobro kako onaj, koga se to najbliže tiče. Popajtje koju vam drago dobru gospodarice, koliko je razlika, kad ona sama kupi i kad kupi sluginija. Trgovci radje slugam prolavaju, nego li gospodarom, jer sluga mnogo neprigovara. —

Ni bogatiji nemisli, da je sramota ponj, ako nadržira sam svoje poslove. Washington, general i predsjednik spojenih Državah Amerikanskih, sam je vodio svoje račune, sam

djake naše iz ove strane Istre; pobrojili čela jih lalko na prste jedne ruke. Mi nemožemo imati dovoljno svojih učiteljah, dok nebudu pučke škole prema državnim zakonom proučene, dok nebudu bar jedan pripravnici tečaj hrvatski u zapadnom dielu Istre ustrojen. — Kako su škole dosad a i sad uređene, mi imamo učiteljah još preveć. Poznani čisto hrvatskih mjesta, u kojih moraju učitelji talijanski podučavati, premda znadu bolje hrvatski nego talijanski; poznani učitelja Hrvata, koji je morao talijanski učiti u čisto hrvatskom mjestu, a stoga, što je s potreba kadgod hrvatski rabio, proganjani bio, a plaća mu unanjana. Znam učitelja i katolici, koji su u školi s potreba hrvatski jezik rabili, pak bili stoga ukoreni kao panslavisti i kao oni, koji će širiti utopičke ideje, i to od svojih poglavarah, koji su hrvatske knjige poslano od više oblasti u kut bacili; poznani u obće učiteljah, koji bi rado Hrvatski učili ali nesmiju. Nego idimo dalje. Često sam jur čuo, da vi-soka naša vlada želi našo ljudu namjestiti za činovnike, ljude koji bi znali i htjeli u našem jeziku s nama govoriti, al da ih nema. Budi, ali ti negledaš na siromaštvo Hrvata i Slovenca u Istri, nit negledaš na to, da se stipendiji zemaljski dielo svakomu Talijanu učećemu se, a Hrvatom nit najboljim: jel moguće da inače bude? Gdje da se odgoje naši ljudi?

Najvažnija gdje nit početnog znanja si pribaviti u svojem jeziku. Gdje da pak polaze srednje škole — to škole, u kojih čovjek znanaj svoj dobije? Zakon mi nedopušta na hrvatsko u Hrvatsku; doma su mu tuđje, doma su mu njemačko i Talijansko, doma ipak su mu takove, da ga u njih silo zantajiti svoju slavnu narodnost, da ga silo na najgrubiji grieh, što ga može biti, u iznajstvo svojega naroda. Znam primjera, gospodo i braćo, gdje pgljave jedno srednje škole u Istri mladice roljene Hrvate i izjavljive se za Hrvate, put, šest puta u polgodistično zvaio i svaki put sad s lipimi sad s gđrimi nagovarao, da nisu Hrvati, da Hrvati u Istri nemogu biti, da on toga upisati nemože, jer da oni drugo nemogu biti nego Talijani. U takovih školah je naravski, ne samo da se naš mladici nesmie u svojem jeziku učiti, jer u Zagreb nesmie, a drugdje se u tuđjih jezicah podučava. Posve je naravski, da nemožemo svojih činovnikah imati; a nulo je, da jih je i ono malo, što jih imamo. Nemože jih nit stoga biti, što se je do najnovijih vremena u grieh upisavalo govoriti Hrvatski ili Slovenski jezik. A nit sad ni još mnogo nokoristi od tih, što znadu svoj jezik, i što ga ljube. Mnogi si moraju izvan pokrajine kruha iskati, — doma ga nedobivaju za svojim jezikom.

Pitamo li, kako da se svemu tomu pomogne, odgovor je kratk. Neka nam se dade ono, što nas po zakonu ide, neka se ravno-pravnost hrvatskoga i slovenskoga jezika u Istri u život uvede. Neka se u život uvede članak 19 temeljnih državnih zakonah! A prema tomu neka se:

1. Ukine zakon, kojim je zabranjeno kod nas služiti onim, koji izuče na zagrebačkom sveučilištu, — ono je ustrojeno kako svn civilistvaka. *)

2. Neka se gimnazija njemačka u Pazinu pretvori u hrvatsku; Njemačah u Istri nema, zato njemačka gimnazija nema mjesta, a Talijani imaju svoju u Kopru. Hrvati sa Slovenci imaju trostruko veće pravo na svoju gimnaziju nego li Talijani.

*) Nešto je već učinjeno. Ured.

3. Našim mladicih neka se dopusti polaziti hrvatske gimnazije, osobito onu na Rieci, kamoo idu naujnim troškom mladici s kvarnerskih otokah i s istočne strane Istre.

4. Na naučkom Učiteljišću u Kopru, nek se podučava sve u materinjem jeziku, a neka se Hrvati i Slovenci uče kao drugi jezik talijanski, a Talijani hrvatski ili slovenski. Ako pedagogi dopuštaju učiti se tri jezika, onda neka se uči i njemački kao predmet. Dok se to noučini, ljudi nevjerniju rieči Prouzvišena gospodina ministra za bogostvorje i nastavu, da nas nemisli germanizirati, ljudi vide da se temeljni državni zakoni nevrše po onih, koji bi jih morali ne samo sami izvršivati nego i paziti, da jih drugi vrše.

5. To isto neka se učini na ženskom Učiteljišću u Gorici, a k tomu neka se ustroji hrvatski odel ili neka se dade našim djevojcama stipendije, da mogu u Zagrebu polaziti nauku i odgojiti se za odgojiteljice Hrvatice u Istri.

6. Često se ustroji gdje u donjoj Istri bar jedan pripravnici tečaj za Hrvate, da se mogu za učiteljišće pripraviti.

7. Pučke škole nek se za sad bar toliko prouredi, da se hrvatski podučava u toliko hrvatskih obćinah, koliko je hrvatskih učiteljah. Neka se za sad uništi vrtuosnost našega pokrajinskoga zakona, koji obćinama dopje zabirati očvni jezik, jer se pri zaostajnosn stanju naših obćinah dogrdja, da neodlučuju obćinari, nego volja jednoga dvojice uglednijih i bogitijih osobaah. Neka se tomu zakonu temeljni državni zakon suprot stavi. To ja sve stvar vladu. To bi sve učiniti morala vlada. To bi sve vlada učiniti imala.

Medju tim jako neka muzevi ljubavi narod svoj, nastoje, da se narod i izvan škole drugim putem muobrazi: govori, novinama, knjigami, družiti, čitaonicama — neka nu se uredi nastavna sviesi, neka upozna svoju moć. Narodu! Često se predlaćaju našoj visokoj vladi, da nije učinila nit loga nit onoga, možda ne uvijek pravodno. U posljednje vrijeme prihiće jo toga učinila. Stalno učinila bi i veće, da se može ostositi na volju, na zahtjove naroda. Država je naša ustavna, vlada ja snano izvršujuća oblast, a ona izvršuju ono, što odlučuje narod po svojih zastupnicah u saboru i što njegovo voličanstvo car i kralj potvrđuje.

Braćo! Republika mlitačka, koja je naš namu najveće zla počiniha, koja nije dala gnati se prostomu narodu, davno ja jur u grobu. Doba, u kojoj su vladala dva stališa, njekoličina njih nad celim narodi — svojimi robovi, — prestala je. Doba je, u kojoj je zavladala jednakopravnost svih ljudi bez razlike, svih narodah bez iznimka. Doba je, u kojoj narodi zajedno sa svojim vladarom zakone tvore. Kad se narod sviesatan sobo i svojih pravah digno i zahtjeva što je pravo, Njihovo voličanstvo će mu to za stalno potvrditi, a vlada će izvršiti; kad budeno mi sviesitni zahtjevali svoje škole one će nam se dati. — Tu se nokim načinom vrtimo u krugu iz kojega, kao da nije moguće izaći. Neka naša visoka vlada izvrši ove točke, koje spomenuli, a to po zakonu može. Neka međutim narod izvan škole govorom i čitanjem, kako jur spomenuli, osvještuje oni muzevi, koji ga ljube. Takovih muzevah i narode hrvatski i slovenski u Istri ima. — Inna jih, koji Ti savjetoju, koji Te uče što riečmi, što pisanom, što u to svoje silo žrtvuju. Da jih imaš dokazom ti budite listovi „Naša Sloga“ i „Edinost“, u koje ljudi bez dobika svoga samo za tvoje dobro pišu.

Dokazom ti budi političko društvo „Edinost“. Dokazom ti budi današnji tabor, na kojem vidiš ljepu kitu muževah, koji su uvijek pripravnici da Ti ređu i činom pomogu. Nje slušaj naroda, po njihovom savjetu radi. Osobito jih slušaj pri izborih, bilo obćinskih, bilo pokrajinskih, bilo državnih. Kad budeš imao svoja muzeve na čelu obćinam, u pokrajinskem saboru, na carovinskom vieću, a to sve od Tebo orisi, onda budi stalna: da ćeš dobiti svoje škole za početnu naobrazbu kolj mužku toli žensku; svoja učiteljišća gdje će se pripravljati učitelji i učiteljice tvojoj djeci; tvoje srednje škole u kojih će se pripravljati tvoji mladici za viši naobrazbu, da ti pak postanu sudci, ljedejci, svećenici, činovnici svako vrsti, onda će ti zasjati sretujha budućnost, onda će ti prestati jadi, onda nećeš biti tuđinski rob već svoj u svojoj kući, onda ćeš pružiti radosnosnu ruku svojoj braći na sjeveru i iztoku, onda ćeš sružen sa svojom braćom biti jak stup naše monarkije; onda ćeš jak i šil proti svim vragovom našo države, naša prejasna vladajuće kuće i našega premlitostno vladajućega cara i kralja Franjo Josipa I.

GOVOR
gosp. Ljudevita Vuličevića.

Slavjanska je ovo zemlja; svesrdno pozdravljam ovu zemlju, ljubim ovu zemlju. Slavjanske su ove proviske gore, ove guste livine, ove travno dolina; naša su ovo krasna stvri: ja ih pozdravljam, i suzami okom gledam. Slavjanske je ovo divno more, što lupu slavjanske obale, i čeka slavjanski zastavu. Pozdravljam ono more i na moru moj Dubrovnik.

I vi ste plamenit dio našoga naroda, što pokriva zemlja od ludana mora od Jadranskoga; mojim slovenskim jezikom, stakim jezikom, ja vas pozdravljam.

Uslanilo, zamito u ruke vašu historiju i vašu pravu; nitim se štitiše od zasjedali, i hrabro izidijte pred neprijatelje ludana i naroda vašega. Izidijte iz srtina urtvila, i pokazite himnobom i izopatenim ljudem, da je došlo kome i vašoj strpljivosti, i vašoj patnji. Izidijte iz srtina urtvila, no isietite se; lionim nama sreće, mladostnim nama slavo. Ogruio se jakostju naših svetih mučenikah, i bit ćeš jaki; zamite slogu za seju milu, za drugariju vjerno, i bit ćeš strasni. Počinite raditi za vas i za vašu slobodu i slavu. Do sad ste radili za tuđu pravu, za tuđu slobodu i slavu. Do sad ste jeli tuđe ogriske i ugriske, a ne liliše od vašega žita, što se pravi u vašoj zemlji.

Mi smo nesrotni!... Nesreće je naša, da nije sloga među Slavjanima. Jedni jednu mislo, govore i čine, a drugi drugu. Zbog toga brat nrzi na brata; tuđin us gleda, nasladju se u svojemu srcu, ruga nam se, i sruinotno us tlači. Suho smo lišće, vibar us vjetar nosi, raznosi; nije nam puta, nije nado. Nje sloge u našem narodu; nije mira u našem srcu. Tko je uzrok ovome raspu? Prije mi, pa drugi; prije naše zločestvo pa tuđe; prije našu hotinja pa tuđu lukarštinu.

Poznaše mu predsjednici ovoga tabora, da vam štogod rećem; poznaše me iz Jevrejske Solure, da dođom ovamo, gdje mio vazduh duha, gdje mi sree ovo divotva krasoto mlo svega. Evo me prijatelji; evo mo braćo; evo mo ovdje nemirna, turobna i jedna; jednu

mi je sree, jedne sam duše, jadi bo me žalosto svojega jadovnoga naroda.

Sinovi se matere mogu, strame stoga imena, slavnoga imena, poštenoga imena. No mare za svoju mater, gladna bo je, gola i bosa; tuđj mater materom zovu. Iste živine ljube i vredno brane svoje kotilo, a sinovi svoje domovine ne laju za svoju zemlju, za ovu liepu, divnu, svetu zemlju. Svak traži svoju sreću, svak se brine za svoju korist, a malo je Slavjanin, što se od zbilje borist za svoju narodnost. Jadni prosjaci!... Čekaju na tuđih vratih, da ih tuđi ljudi pomogu, da im tuđe ruke djecu poriju, da im tuđja maš sinove zadoji i odgoji.

Ovo je smrtno sljepito, ovo je gusti mrak, ovo je tama propasti, gdje gine u um i sree. Njemac ina svoje, takodje i Talijane; a Slavjanski sinovi što čine, kakvo su obdarje oni primili? Do sad su Slavjani bili jelo topovima (kalnusa su hranili) da Avstriju obrane, i obranilo je. Slavjani su brieg Avstrijskim neprijateljem; mi branimo našega Cesara i Kralja. Ovamo smo došli, da mu rećemo: „Slava ti Avstrijski Cesaru, slava ti svjetla „Kruno! Neprijatelji tvoji i naši hoće da ti „prosveto Trst, Gorica, Istrija; oni hoće ove zemlje, tvoje zemlje, naše zemlje. Vojšiti ćemo na njih, da to obravimo; na što nam „prijateljstvi ići će hiljada Slavjanah, na hiljadu neprijateljah udrit će sto hiljadah tvojih „vjerli Slavjanah. Neboj se dok je tebi „nas!“

Ali sve ovo nije dosta vašim potrebam; nije dosta da pjavote lvalce Cesaru i gorovite, i ponavlja obćavanja, da četo mu biti vjerno, vjernost bo je vaša očitu svemu svetu. Štogod drugo, hoće i koristuje vi mrate reći Avstrijskoj Vladi.

Rećite našoj Vladi, da joj je Slavjanstvo jedina moć, snaga i nada; rećite joj da je Slavjanstvo obranilo Cesarstvo, Krunu i Kuću Aysburga, i da će ih uvijek braniti i od neprijatelja obraniti, ni mora dati i vama ono, što vas ide. Jasno joj rećite i govorite, da vam da svjetlost nauka, u timah bo je vaše boravisti i vaših sinovah. Slobodno joj i otvoreno rećite: daj nam hiljeba istine, istinom bo gladujemo mi i porod naš. Ovo vi morate govoriti Avstrijskoj Vladi, i ovo neka bude stanovit predmet svim vašim skupljanjem, i ovo moru da učini vlada, jer je držana Slavjanom.

Ovaj je tabor počeo i u kratko će svršiti, a komu će biti koristan? Evo moga upitivanja, evo moja gorke sumnje!... Mi smo narod prazna žepa, a za nesreću imamo i ljudi prazne glave, što hoće da narodna vladaju. Bit će nam bolje! Umnežimo namu, ljubimo istinu, i rećimo je prijateljem i neprijateljem našim.

U okolici ju varoša Trsta Slavjanstvo potlačeno i porugano od naših neprijateljah i našega Cesara i Kralja. Talijani hoće da otmu naš Trst, nama, Česaru i Kralju našem. Ovo činimo, ovo čitamo u Talijanskim novinah; Talijani očito ovo govore. Moramo reći, da neprijatelji naši nisu samo u Talijanskoj, oni su i u Trstu. Mi smo protivni ovim ljudima, oni bo su protivni nama, narodnosti našoj i Česaru našem. *)

Pregusta je tama nad Hrvati u Istri! Nije njima narodnoga života; gine u njima duh Slavjanstva; nema njihovoj djeci ničionah, nema učitelja, niti učiteljeranja; krivo im se čini. Ovdje se oni naselise za tuđu korist, da brane i obrane tuđu pravu, i zna se, da

*) Nisu gospodine sri. Ured.

je propisavati ono računne, koje mu pošiljaju trgovci. — Wellington držao je uvijek točnu račun dohodka i potroška, plaćao sam i podmirivao račune. Ipak je on bio onaj, koji se je skrbio za velike vojske.

Neki gospodin imadjaše veliko imanje, koje mu mećeše 15 tisućah godišnjih forintih, ipak se zaduži te bi primoran prodati polovicu, a drugu polovicu najmi nekomu razumnomu seljaku za 15 godinjah. Kad izteče taj rok ili vrijeme, zapita taj seljak gospodara bili mu htio prodati svoje imanje. Kako to? reče gospodin. Posjedovao sam cijelo imanje, i sam se zadužio, a vi mi u radu izplatiste godišnjih 8500 forintih najnovine i još imate toliko da možete kupiti moje imanje? Kako to? Nećadite se, odvrne seljak najamnik: Vi sedeti gospodarste: Idite. Ja pak idem sam. Dok lekaste vi još na postelji, ja se mučih već više urah oko mojeg posla. Vi ste zapovjedali, da se čini, a ja sam učinio sam.

XII. Velik diot gospodarstva pada na gospodarice. Mužkarac dobje, žena valja u radu očeva. Njoj se trebna zanimati izvanjskim posli, politikom, izbori, vojskom. Njeno vladanje jest kuća. Paži što će kupiti i se nesramuju čistiti i mesti kuću, prigladat i krpat rubeninu, odgajati djecu bez nakita...

Gospodarici je u rukah spasiti i podignuti kuću svojom gospodarstvom, ali od nje odviše ponajviše propast obitelji. Govori se da žena drži tri ugla kuće, a četvrtoga da pomaže držati. — Pravo se to kaže o razumnih gospodaricah, koje „do Božića Kraljevici Marka, a od Božića jrah moja majko! s početka bez prave potrebe razilju žito, turkinju, krumpir... amo tamo, dadu jesti bez reda, prodaju pšenicu po 60 vner, a mjesec dana kasnije ju kupa po forint na vjeru s dobelim interesu do 15 po sto. Isto tako čine i s turkinjom! Prodaju ju o Martinju po 60—60 vner, a već o Pustu ili najdalje o Vaznu ju kupa — dakako na vjeru — po forint i 20 vner. dekaliter, a još k tomu tusti interes! Kako moža na taj način gospodarstvo napred? Neki mudri čovjek govoreći o tom žalostnom gospodarstvu reče mi: To dolazi odтуда, što mnoge gospodarice nezadnu da godina ili ljeto broji 360 dana, a da se mora i na zadnje dane jesti kako se jede u prvot! Takovo gospodarice morale bi „Luca i Mara“ ožigosati!

Gospodarica valja na pose da pazi na služinec. Nekar bila služinec i dobra i poštona, ipak ne skrbi za gospodarstvo kako to čini sama gospodarica. Ljubar reći, da liapo i ljudski s njom postupate, a gospodarstvo

vam veli: nek joj bude plaća umjerena i da ju odviše nemienjate. Drugače vas mogu prevariti, okrasit... pristijeni su skoro na koji nepošten način namomjestiti si premlatnu plaću. Prvi i zadnji dani službovanja jesu najpogibelniji.

XIII. I mužkarcem i ženam mora do toga stajati, da bude u kući red: red u posudju, red u piscim!... Svako stvri svoje mjesto, a na svoje mjesto svaka stvar! koliko se neizgubi vremena, kad se mora tražiti, naočale, pisma itdi. po svoj kući, prometajue sad ovo sad ono.

XIV. Izbjegavajte pravde po što po to! Bolja mršava pogodna, nego lуста pravda. U pravdanju gubi se vrijeme, troše se novci, budo se neprijateljstva u susjedstvu, u ponajviše koristi odvjekati ili volaku, koga i jednu i drugi dolod darivati.

XV. U gospodarstvo spada i ovo što vam sad pripravujem: Kupito si urn! Trošak, što čete ga učiniti za kupiti si dobru urn, nadoplatit će vam se tim, što čete moći rabiti dobro najdrugocieniju stvar namu vrijeme. — Po uri saznat čete točno vrijeme za ustanak, za poslovanje, za sastanke, za sv. Misu, za željeznicu, za ronu ili stražu; te tako utrebda da vi čekate drugo ni da drugi vas očekivaju. Čekanjem gubi se vrijeme, a

praktični Ingleszi kažu: Vrieme je novac ili beći.

XVI. Želite li si kupiti koju knjigu? Dobro namislite! Pristedite samo ono što trošite bez potrebe za lutriju, duhan ili tabak, za kretu ili oštariju, evo vam novca za dobre knjige. I po jedne ili dvoje Novinah imajte kako „Našu Slogu“, „Seoski Gospodar“, „Smilje“, „Pucke Novine“, mnogo koristi razumnim gospodaru. Ali kupovati ovo gujasno novine, koje samo proti našem narodu, proti crkvi, proti domovini pišu, grolota je; takovih nekupujte. One su otrov, a ne nauk. Takovih imna dosta i u Trstu!

Da možete imati dobrih knjigah, a da vas previse ne koštaju, upišite se u „Družtvo sv. Jeronima“ u Zagrebu. To upisuju košta samo 5 forintih, a dok ste živ dobarite svake godine po 3 do 4 knjige. Ljep darak za maleu interes! — Tko je imanjiji i se više razumi u knjigu, nek se upiše vrh toga još u „Matice Hrvatsku“. Tako je moguće napraviti za soba i za djecu si vromoum naučnu knjižnicu poučnik i zabavnih knjigah i to malenim novci.

XVII. Nezaboravite u vašem gospodarstvu pristediti štogod za dobra svrhe. Dodje prigoda za pomoći uboge, pohoditi nemocnike, popraviti crkvu, podpirati djake, ako to činito

su ih slavno branili i obranili. A što su sad oni Hrvati? Talijanska raja. Osudjeni su od ljudi i od sudbine, da trape ledinu, da oru zemlju svojim tlačiteljem; osudjeni su oni jadni Hrvati, da budu gladni, goji, hosi, prezirani. Ovo moramo reći Avstrijskoj Vladi, ovo moramo gororiti svijetu, da se zna kakvi su ono ljudi, što nam govore o Italiji i o Latinskoj civilizaciji.

Šta ćete vi danas ovdje odlučiti i zaključiti? Komu ćete upraviti vaše želje i vaše riječi? ... Gluho nam je nebo, gluhi su nam ljudi.

Evo što ja zaključavam, i predlagam.

Trst je ognjište talijanskih prijetinja i smutnjah, treba da Vlada krepko ugasi onu vatru, i to će dostignuti ako podloži Ljubljani varoš Trst i njegovu okolicu.**)

Što je Trst? Trst jedan dio slavjanskoga noka na slavjanskoj ruci i na slavjanskom tielu. S bog česa će Vlada trpjeti da onaj dio noka smeta noku, ruci i tielu svemu? Mnogi hoće da od tri sabora, što su u Primorju, bude samo jedan u Trstu. Ja predlagam, da u Trstu nestane sabora. Neka idu Trieste i u Ljubljani, kako su i za davnjih vremena hježali u Ljubljani od Rimskih kletih navalah.

Predlagam, da Vlada Avstrijska da pušakali svim Slavjanom od Judrija do Kvarnara, kako talijanska dava Talijanom, neka se uđu pucati u bijegu kako čina i Tirolci, treba bo gledati, i čuvati ove granice. Nije već Turaka na Hrvatskoj i Dalmatinskoj granici, ali imamo Talijana na ovih granicah, što nam proto ototi Gorien, Trst i Istriju. Na jednu pušku talijansku mora pucati deset pušakali slavjanskih, na deset njihovih sto naših, na sto njihovih hiljada naših, i to za domovinu i za Cesaru.

Mnogo zasjedali kruži Avstriji; nemoj ovoj ovdje prijatelj do Slavjana, neka dakle širi Slavjanstvo i slavjanski jezik, da ona nas obrani, a mi nju.

Ova stvari ja predlagam Taboru.

Ova će zemlja ostati Avstriji ako Slavjanima bude dati one, što ih ide. Ovdje Avstriji ne može braniti germanski clememat. U ovoj zemlji na niču drugo travo nego slavjansko; slavjansko ruže ovdje niču i mirišu. Našemu ja crvieu blago ovo nebo, ovo vado, ovo divno nebo a no tudjema, našoj će ruži dati rosu a no tudjoj draži.

S Bogom prijatelji, s Bogom Slavjani! Sreća vam ne bila loša, a Bog blagostolio ovu Dolinu, ovo gore, ovo lužno! (***)

**) Tolka. Urod.

**) Izrečno što gospodino gororili, samo je pravica Slavjanstva, pak će nas opalati, da smo Rusi. Ordo je braniti hrvatstvo jer sto Hrvatima gororili. Urod.

nerazrijepite novce nego ih dobro uložite. Sjetite se „Bratovščina hrv. ljudi u Istri“ za uboge djake, pak darujte tako moža na godinu florin, a tko manje promoža 30 novčićah. Iz tog malonog kapitala narasti će interes, koji će koristiti cijeloj Istri.

XVIII. Vidite, predragi prijatelji, što nas uči razborito gospodarstvo! Samo pazite, da vam se ne pretvori štednja u gospodarstvu u škrtost, lakomnost, što je gnušno, jer krati potrebilo i sebi i drugim, a to jednino s pohlepe da unužeti svojo imanje. Pravi gospodar nikad netroši više nego li mu je potrebno i nam dopušta žop, a škrtica neizpunjuje svoje dužnosti, nego trpi sam i čini druge trpiti samo da nakupi novacah, koji mu ništa nekoriste, nego se po njegovoj smrti drugi njimi obično žo služe.

Škrtost prouzročuje lihvarstvo (užuru), krivu prisegu, prevarstvo, nasilje, lopovštinu, nečovječnost. — Ako se kupi koje imanje, nevalja ga kupiti samo s pohlepe za imanjem, nego kao ereditvo, da se tim može učiniti dobro i sebi i drugim. — Napoleon I., koji je potrošio tolike zaklade zlata i srebra za vojsku brinuo se i za najmanju stvarcu, kako za krab, za obuću. — Neki milosrdnici proshaju za djecu umrlih roditeljah od kraljeva ili koleri. Tako stuje jednno u neku kuću baš kada je gospodar karao slugu, što bijaše potrošio odviše žigicah (fulminantah), da užgo svieću. „Ali je škrt taj gospodar“, misljahu u sebi milosrdnici i htjedohu otieti. No gospodar ih opazi, pozva ih natrag i dade im obilatu milostinju, kažuć im kakva je razlika novca razsipati i dobro ih upotrijebavati.

Svršujem kao što započeh. Što radnjom ili djelom dobijete, to uzjavajte redom, a povećajte štednjom ili šparanjom. Štednja jest pravi dobitak. Adam Smit reče, da je svaki ruzsijnik neprijatelj društva čovječanskoga, a svaki štediša dobroćinac njegov.

Po G. Ganti priredio A. P.

Pogled po svijetu.

U Trstu 30. studenoga 1878.

Ako su Bosna i Hercegovina dosad zadavale Turčinu dosta jada i nuke, odsad kao da će zadavati našim Niemcem i Madjarom, koji jih nemogu nikako da primu u našu državnu zajednicu, nego je kao kužljive svimi silami turaju od sebe. Što se nije još nikad čulo na svijetu, to se događa u naše vrijeme, da se naime država protiv svojomu razširenju i prirastu svojih stanovnikah. Austrija izgubi Italiju i premoć u Njemačkoj, pa se nije ni iz daleka jadikovalo toliko, koliko se jadikuje sad, gdje se nešto zapomogla na iztoku. Ta se protinba dosad zadolevala plašćem prevetlih troškovah, a sad ju prekrivaju prozirnom koprenom uslavne neporočnosti.

U austrijskoj delegaciji, kad se ovih danah radilo o dozvoljenju potrebitih troškovah, Dr. je Herbst strelcovitim govorom izjavio, da delegacija nemože na nje pristati, dokle se god berl. ugovor nepodastere razsudbi carevinskog vicea, jer da je to protivno ustavu. I mi smo za to, da se ustav nikad i u ničem nekrnji, po bi dali i Herbstu pravo, samo kad nebi znali, da bi on i njegovu drugovju lani i predlani bili pregorili i ustav i ustavnost, da se je tko u Austriji našao, te navjestio rat Rusiji, jer se držaula oslobadja Slavene izpod turskog jarma. Taj je govor digao najveću buku s ove i s one strane Litave tako, da se sad i Magjari skoro srame svoje popustljivosti, pak neće najbrže ni oni dozvoliti traženih troškovah; a s druge se strane čuje, da će se dojdnećih danah sbilja opet sastati carevinsko vicee, koje se bilo odgodilo na neizvjestno vrijeme, da mu se predloži berlinski ugovor. Na kmcu konca, kako sad stvari stoje, mi ipak nebi radi, da se Bosna i Hercegovina dan-s izruče svojoj sudbini — pod carigradske krovijele!

Kod svega tog posla najviše nam je žao, što i Poljaci u svojem sljepilu u jednu tikvu pušu sa neprijatelji Slavenvstva, pak su onomadne nekoga Hausnera, što je u car. viceu korio sadnjaju vanjsku politiku, tako krupno i ružno htjeli da proslave, da se je moralo pomislati medju nje i Lavovsko redarstvo ili policija, usljed čega je tu bilo i krvavih glavah, a skoro i pustih kapalah. Tu poljsku sljepoću imadu Magjari već odkada na oku tako, da je prošlih danah i neki zastupnik u ugarskom parlamentu izjavio želju, da se uzpostavi staro poljsko kraljevstvo, pak onda da u savezu s Ugarskom i Rumunjskom zapriecii prepород ostalog slavenstva. Poljaci su dosta pretrpili, ali se još nisu pameli naučiti, ako se od Njemacah i Magjarah nadaju svojomu uzkršneću.

Italiju toliko što nije zatjela opet najveća nesreća. U Napulju se onomadne neki stekliš oborio nožem na kralja Umberta, uprav kad je ulazio u grad u svečanaj povoreci karuceah, dočekivan i pozdravljan uzhićeno od puka. I taj nitkov da pripada onoj istoj razvratnoj socialističkoj strani, što je već pucala na cara Vilima i španjolskog kralja Alfonsa. Zato je sad u Italiji sve uzrajeno i zabrinuto, jer se našlo, da je ta stranka i tamo mnogo jača, nego se mislilo. Ovih je danah od njezine ruke palo više ljudih, što probodenih što ubijenih od tako zvanih Orsini-jevih bombah, baćenih medju narod, kad se veselo spasu svojega kralja.

U srednjoj Aziji je medju Engleskom i Afganistanom buknuo rat, koji može po Englesku veoma nesretno svršiti. A i nebi škodilo, jer se engleska oholost i preuzetnost neka već trpiti. Tu je poparu skuhao Englezom knez Gorčakov, da im se osveti radi razvrg-

nuća svetostjepanskog mira. Rusija skoro očito pristaje uz Kabulskog Emira; a veli se, da je zaposjednula i Merv, vojnički ključ sve srednje Azije. Sad ćemo vidjeti, kako će Engleska braniti i Tursku u Evropi, i u isto doba sama sebe u Aziji. Bugarska se buna širi sve dalje u Macedoniji. Dne 5. decembra da će se otvoriti engleski parlament. Car je Vilim zahvalio njemačkomu parlamentu, što je prihvatilo zakone proti socialistom.

Franina i Jurina.

Fr. Jure, kad bi se moglo poć na uniu ložu?

Ju. Sad se mora kugodiar dobit očes, zač sada se dela malo drugačije, leh dokle su Franin zapovedali.

Fr. Ma treba govorit kako drugačije, ne po uniu, kad je ta nova šaga.

Ju. Nehore, kako kašn. Ako to nesreća namora na Ispolju, lahko da bude protokol talijanski storan.

Fr. Dragi ti, on bi se valja rad spratikal va talijanskom jeziku, to trebada napisati kaimo poć.

Ju. Aj namisti, ne, nego bim ga ja opomenul, neka raji hrvatsku gramatiku va ruke prime, zač ni nje dobro nazna, pak neka svoj krusac drži s obomi rukama.

Fr. Ja, ja, još će ti reć: koša ta par!

**

Ju. Čujes, Franc, jest bim tamo na Doluhajćint? Govore, da su Porečani voliko poštoju učinili novomu biskupu, kad je doša vuzesti obuhst nad omim pukom.

Fr. Kako nisam bim, kad sam baš zato pošo tamo, da vidim je će biti.

Ju. Pak kako jo bilo?

Fr. Lipo, brato, da nemore bit lipće. Ali se je uki naša, koji je rekla, da to nećine na slavu ovoga biskupa, leh na despot prvoga.

Ju. Haj s Bogom, negovori ludo! Oni su ga dostojno dočekali, zašto ja za prvi put meda nje doša, a za napridak Bog zna kako bude.

Fr. Ma to pravo sam Bog zna, zašto ja neznam, kako će biti, kad se on bude mora potegnuti za koju našu pravicu.

Ju. Na! onda te oni reći: Mi smo ti prvi u zdravlje pili, nisi doša Šćavmo sokoliti.

Fr. Vidit čemo, ako Bog da zdravje!

**

Ju. Franc! Ovi dni, da su krićali deputati po Beću i po Budinu, da nas deficit kolje; drugi ti, je li to kakovo blago, al jo kakova bolest, Bog nas očuvaj?

Fr. Ni to bolest, Jure, ne! Deficit se zove ono, ča va kase ostane, kad se više potroši, leh se prime.

Ju. Ču tako je to? Pak još govoriš, da to ni bolest.

Fr. No, zač smo mi vavek od tega bolovali, pak već ni neznamo da nismo zdravi.

Ju. Ala nisu se ni oni prek mora još spurgali, ne!

Fr. A zato ti pak čast!.

DOPISI.

Iz iztočne Istre.

Većkrat namjeravah napisati koju od srea mojim mišim sudrugom, hrvatskim učiteljem u Istri i na Kvarnerskih otocih, ali ljepše prigode nemogoh za to imati, nego što ju baš sada imam. Prvo nego projektom na glavnu stvar nek bude mimogredice dozvoljeno još koju reći.

Akroprem je Istra tako blizu svoje posestrome Hrvatske, ipak je za nekoje stvari Hrvatskoj veoma nepoznata. Tomu je uzrok, što oni članovi, kojim bi zadaca imala biti Istru upoznati s Hrvatskom, ter sklopiti čvrst bratinske sloge vega toga od strane svoje nećine. Polag moza skromnog mnjenja prvi su na to pozvani, da pruže svoju desnicu našoj jednokrvnoj braći Hrvatima naši pučki

učitelji po Istri i Kvarnerskih otocih, koji su zalihove do danas tako rekuc odsječena grana narodnog stabla. Koliko je meni poznato naše pučko učiteljstvo veoma malo ili bolje rekuc ništa neprijanja uz književni rad našeg hrvatskog učiteljstva, ter po uvojem sudu maleu je broj onih sviestnih učiteljah koji su radi daljne svoje strukovne naobrazbe predplatjeni na školski list „Napredak“ ili na „Hrvatskog Učitelja“ koji listovi izlaze u Zagrebu, prvi uz godišnju cieniu od 5 for. a drugi za 3 for. bez kojega od ovih listovah nebi imao biti nijedan učitelj u Istri i a Kvarnerskih otocih. Istarski pučki učitelji neimaju u svojoj pokrajini niti jednog strukovnoga glasila, kojim bi se mogli u svojoj struci usavršivati, osim nekakvog talijanskog „Mente e cuore“ što izlazi u Trstu. U vrednosti ovoga časopisa neću drugo nego ovo reći, da mu je glavna misija širiti talijanstinu medju istarskim učiteljstvom opisujuc bombastičnim tonom životopise talijanskih velikana a valjanu pedagogičkim člankom u istom listu redkokad doji čes u trag. Ovih školskih praznikah razgovarajuc se s nekimoi učitelji upitali ih u prijateljskom razgovoru dali su predplatjeni na koji hrvatski školski list? Na moje upit dobih od iste gg. učiteljah posve hladnokrvni odgovor, da oni školskih hrvatskih listovah ne čitaju, jer da ih školsivo u Hrvatskoj ni malo neznamo. Dobiv ovaj famozni odgovor nehtjedoh se pripraviti nego rekoh, da ipak Dalmatinci, Slovenci itd. živu svaki pojedini u svojoj pokrajini, ali svi jednako erpe svoju dalju strukovnu naobrazbu iz pedagogičkih didaktičkih hrvatskih časopisah i knjigah. Mila braćo istarski pučki učitelji! stavite ruku na prsa pak recite, da već unapred nećete tako lakomnno misli gubiti o hrvatskom učiteljstvu. Hrvatsko pučko učiteljstvo u liepoj bratinskoj slogi i sporazumku orijnskim korakom korica po stazi napredka i naobraznosti. Tomu su najbolji dokazi do sad već obdržavane tri obće učiteljske skupštine, a četvrta ako Bog da i sreća junaka obdržavat se oće do godine u Zadru, gdje se ulam, da će tada pohrliti tamo u što većem broju i istarski učitelji, da se svojom jednokrvnom braćom upoznajaju, ter započeti će od toga dana sudjelovati na zajedničkom polju psovjetje i naobraznosti. Bog daj u nadi se nepravario! Kad već jednno uzeh pero u ruku prepustili nemogu, da se polhvalno neizrizim o neumornom radu hrvat. pedagogijskog književnog sbora u Zagrebu, koji svojim članovom od postanka svoga liepi broj knjigah pedagog. didak. u ruke dao.

Onomu učitelju, koj se želi u svojoj struci što valjanije usavršiti, ja od strane moje preporucujem, neak ne kasni, predhroiti se na jednoga od prvo navedenih listovah i netom da bude ponunjivo pročitao dva do tri broja koga mu drago navedenoga lista, podpunoma osvjedocen će biti, da hrvatsko pučko učiteljstvo nije u svojoj struci najzadnje u austro-ungarskoj monarkiji. — Pošto gaa uas više godinah članom hr. pedagog. književnog zbora u Zagrebu, zato kao takov dobio sam ovih danah od istog društva veleliepu društvenom nakladom izdanu knjigu pod naslovom „Školska Dijetelika“ od Dr. Hermana Klenke-a.

Ova krasna knjiga upravo je u horu došla Hrvat. pučkom učiteljstvu. Obilati njezin sadržaj u izobilju imade takovog gradiva, da će svaki učitelj imajuci ju u rukuh čestokrat izpraviti one pogriescke, koje je radi neznanja svoga na uštrb školske mladezi toliko putah počinio. Mila braćo istarski učitelji! nije li možebiti vredno bilo iz kojegod mu drugo gledišta stupiti barem medju sudupirajuće članove ped. književnog zbora, jer što je marnomu

učitelj radi dalje svoje strukovne naobrazbe godimice platiti u tu svrhu jedan forint, pak dobiti kao na uzdarje jednu ili dvie knjige pedagog. didak. sadržaja? Mnijem također, da bi se među istarskim učiteljstvom našlo i takovih, koji bi mogli stupiti medju utemeljitelje istoga društva plativ takovi jednoč za uvjke u tri godišnja obroka 15 forinti. Ako bi se možda, koji između moje braće istarskih učiteljah našao, ter bi hotio stupiti medju utemeljiteljne članove gore navedenoga društva do konca godine 1879, dobio bi naknadno sve do sada društvom izdane knjige na broju od 8 komada nadmasujuće vrijednost od forinti pet A. V. Od sreća će se radovati, ako ovaj moj skromni dopis našao bude odziva medju istarskim pučkim učiteljstvom na što sigurno računam, da ako se iko ponukovan ovim dopisom upiše medju članove hrvat. pedagog. književnog zbora u Zagrebu, blagoslivljat će onaj čas, kad je to uradio, a tim čitajući spise, koje bude na uzdarje od istog društva dobio, prisvojiti si će sve većina takovog znanja u svojoj struci kakva sigurno prisvojio si nebi ako bi možda i veću svotu novcah potrošio na kupovanje možda takovih knjigah, koji bi to prikoristio, što bi se svomu milomu rodu otdudjio a u svojem se učiteljskom zvanju nimalo izobrazio i usavršio. Nemojte braćo možda komu za volju ostati i na dalje u duševnom snu i letargiji, nego junački stupite u kolo naših vriednih hrvatskih učiteljah, oni će vas kao svoju milu braću objeručke i svoju duševnu svetu prinući: uz njih svi jednodušno prionite, i ako ste do sada bili odsječena grana narodnjeg slabla, da od sada unapred budete i vi živa uda istog, pak ćete tako složno radeti u svojem se zvanju sve većina usavršivati na korist mile nam domovine i naše omiljene mladeži. Nedaj Bože, da ove moje rieči, koje k vam upravlja vas sudrug i brat, ostanu glas vapijućega u pustinji.

Hora je da već jednoč pokazete svijetu, da ste Hrvati ter da njegujete svoje a ne tudje. Na koncu vam velim: Braćo! Iko ne napreduje taj nazaduje!
Jedan pučki učitelj.

**MOJEMU PRIJATELJU
Š. M.**

Zdravo Šimo! — Evo lista iz daloka tudja kraja, Vjerna silje ga i čista Ljubav — tvog se dostô lnja!
Dobrar ti trista želi:
„Dobromu su uvjek nadô,
Jadi nikad te zadjeli,
Sa ničesa nikad stradô.“
„Zdravljem riek ti tielo cvalo
I duh veselo u njem bio,
Sve što činiš plod ti dalo
Puno našeo gôjgedo sijô.“
„Našô vjernu liepu drugu:
Bila ures domu trono,
Pudila ti sreća tugu,
Bila dika redô svome,
„Darovala te sinovi
I ljepšijem još kêcirama —
Bili slarski škôlovi,
Bile ponos tebi — svima.“
Takvom željom ovo lista
Gdje na troja kuce vrata,
Suhim zlatom on neblista
Zelja draža mu od zlata!

A. K.

Različite viesti.

Promjene u tršćansko-koparskoj školskoj upravi. C. g. Josip Artico, koralni vikar kod s. Justa M. u Trstu je imenovan za kateheta kod e. k. gimnazije u Kopru. — C. g. Jakov Daris, dosad duh. pomoć. u Milah, ide kao

koralni vikar u Kopar. — C. g. Eugen Strekelj dosad dub. pomoć. kod sv. Jakova u Trstu ide u istoj službi u Milo. — C. g. Ivan Buttignoni do sad duh. pomoć. u Škodnju je imenovan za duh. pomoć. kod sv. Jakova u Trstu. — C. g. Anton Kjuđer dosad žnpn. uprav. u sv. Križu ide za duh. pomoć. u Škodnju.

Gradsko vijeće u Trstu razpušteno je dno 26. t. m. na prečišnjom nalogu od 26. novembra na temelju § 32. gradskoga statuta.

Družta Čujemo od vjeronane strane, da su nekoja gospoda u *Kopru* prodala Namjestničtvu pravila *hrvatski* pisana, po kojih će ustrojiti u onom gradu čitaonicu. U *Pacincu* izaslo je radi strandarju mnogo članovah iz dosadnjie talijanske kazine, ter su ustrojili posebno društvo pod imenom „Austria“ Društvo drži i hrvatske novine, a čujemo da će i seljake iz polja primati. Pravo je. Netrebno obzira. Kad smo na to došli, držmo se oca: Oguliti ti meno, oguliti će ja tobe.

Feldzaguinjeor Filipović zapovjednik druge vojske, koji je Bosnu posjao i Sarajevo uzeo, dignut je od te časti, ter se vraća u Prag na prijašnju službu. Sarajlije učinili su ga za počasnošću građaninom.

Kolika razlika! Piše „Soča“, kako je silena mnoština naroda sabrana bila na Bleiweisovoj soldamdesetaj obilježnici, knko je na stotinu deputacijah došlo, kako je izabrana kita gospode bila na stovu, gdje su se bratsko zahvalice radale. A dno 20. novembra — dakle u dneve toga slavja — sazvalo je njemsku-tršćansko konstitucijonno društvo u Ljubljani skupštinu. Došlo je *trinaest* ljudi, a medju njimi nijedan građanin. Bogme „rah“ padni!

Poslanstvo iz Hercegovine. Mnogo odlične gospode iz Hercegovine diglo se je ovoga mjeseca put Beča i Pešte, da se tamo poklone Nj. Velikanstvu cesaru i kralju. Bili su na obih mjestih dostojno dočekaui i počašteni. Pred cesarom govorio je katolik Marko Poljanec, dok su uzanj otmjeniji članovi držali vjago od zlatne knjige, gdje je pisano pismo, u kom razlažu svoje želje.

Na povratak vratilo se je nekoliko članovah to deputacije u *Zagreb* i to svi katolici i tri najotmenija bega.

Kad su večer iz teatra došli, dočekala jih je izabrana kita gospode, to jih srdačno pozdravili. Na uzhitan govor Franca Folnegovića narodnog zastupnika, odgovorio je Bećir beg Kapetanović nazdravivši hrvatskomu narodu. Taj Bećir-beg Kapetanović vrlo je, kažu, bogat. Otkad naša vojska udje tamo, imenovan je za kotarskoga kapitana, što se tamo reče *kajmakani*. Dno 20. i 21. ovoga mjeseca bili su i na Rieci, to su tamo obašli i slavni frankopanski grad Trsat, gdje jih je također načelnik pozdrivio liepm govorum a čitavica riečka jim učinila stov, nu o tom ćemo progovoriti.

Štepan Ljubiša kotoranin, mnogo godinah poslanik na saboru u Zadru i na carevinskom vijeću, umro je ovih danah u Beču od noko plaćue boli. Bio je samouk čovjek, i bistro glave, kakovih se u nas čestô najđu. Bio se je podigao visoko, jer je tvrdo držao uz vladajuću stranku u Beču, misleć da će tim Dalmaciji bar ponekô bolje biti. Zato je bio omrazio drugim otmienim Hrvatom u Dalmaciji. Ali stara je riek, da mladoga ne sudi, a mrtvoga ne budi. Od Ljubišie hrvatskoj knjigi ostado liep spomen; njegove divne pripovjesti. Svak nešto doprineo na prospjeg našo stvari; to se i napred spominje, drugo se za boravlja. Ljubiša ostavi siinn mislimo pravoslavea i dvie heerke. Pogreb mu je bio divan.

Veberovci od rezerve doći će već zauvano svojim kućam kad „Naša Sloga“ čitateljem rukoh dopade. Iz prvine bile je odučeno, da se samo najstarije dvie godine kući puste, ali je kasnije naloženo, da se sva rezerva vrati. Evo bit će dosta pripovjedanja i veselja.

Za osvjetenje Bosno potrosila je Austrijska vlada 102,810,040 for., od kojih spadaju na Ugarsku i Hrvatsku 32,250,040.

Onim, koji nas pitaju gdje i po čem se prodaje svud objavljena knjiga „Kadičeva narodna pjesma“, odgovaramo: u Zagrebu kod knjižara g. Hartmana po for. 1 novč. 20. Tko si dakle želi dobiti tu knjigu, nekâ postarskim pouzajem pošlje novca napomenutomu knjižaru.

Novo bilježo (bule) izdati će vlada nastajućom novom godinom, stari pako bilježi valjat će samo do Sviečnice; zato tko ih ina, nekâ se spomene, promieniti jih na vriecone.

Turkinja se pokrstila. Pri Čitluku u Bosni pokrstila se je sedamnajstogodišnja djevojka, kêt Smail-age Durakovića. Kumovao joj je jedan čestnik austrijskâ. Krst je obavio tajnik frančiskauskoga reda Augustin Znaec. Djevojka će poći za jednoga Hercegovca katolika.

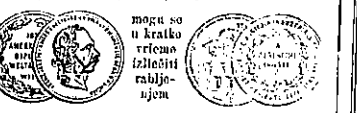
Ték Novcah polng Borse u Trstu od 16—29. Novembra 1878.

Duo	Carinak (teknih)	Napolon	Liro ster.	Pril sre-bro (teknih)	Duo	Carinak (teknih)	Napolon	Liro ster.	Pril sre-bro (teknih)
16	5.32	9.32	11.71	100.	21	—	—	—	—
17	—	—	—	—	22	5.53	9.32	—	100.
18	5.3	9.32	11.73	100.	26	5.50	9.33	11.73	100.
19	5.31	9.32	11.73	100.	27	5.50	9.33	11.73	100.15
20	5.31	9.32	11.73	100.	28	5.53	9.32	11.73	100.20
21	5.53	9.31	11.76	100.	—	—	—	—	—
22	5.53	9.31	11.74	100.	—	—	—	—	—
23	5.53	9.32	11.72	100.	—	—	—	—	—

Pregled tršćanskoga tržišća. dne 28. Novembra 1878.

	OD Ter. i no.	DO Ter. i no.
Vosak primoraki i ugarski za 100 kg	129	142
Kafa Portorika	7	8
S Domingo	43	54
Rto polng vried	35	36
Cukar austrijski	31	30
Čestioje travo buhača (dri-santonom)	10	181
Narandno skrjeljen	3	4
Keruto puljzake	12	13
— javantinsko	1	9
— dalmatinsko	15	—
Smokvo Kalmata	10	—
— puljzake	3	75
Linaul skrjeljen	5	8
Indanckil lili monale pulj. za 100 kg	81	86
— dalmatinsko	—	—
— skrjeljen	23	40
— skrjeljen	8	73
— skrjeljen	10	25
— skrjeljen	9	11
— skrjeljen	—	—
Kukuruz (turkinja) ruski ugarski	5	50
— ugarski	0	75
Riž	6	50
Jođan	7	8
Zob ugarska	6	0
— hrvatska	—	25
Pasulj (slož), polng vrsti robo	9	11
Bob	12	14
Leća	15	23
Oriz talijanski	15	23
— inglozki (kiteski)	10	61
Yana bosanska	95	110
— norfjska	117	120
— arbanaska	110	117
— istarska	—	—
Dasko koruško jolovico	32	92
— starjsko	44	75
— Greko	12	14
— ukovlavo	8	12
Ulja Italj. najbo vriedi za 100 kg	42	48
— najbo	55	75
— srednje vriedi	40	47
— dalmatinsko	12	50
Kamano ulja u barilih i u kasatelj	10	—
Kožo strojeno naske	170	100
— suho volotjo naske	107	133
— dala, ist. i bos.	70	110
Janjzbe naske za 100 kom.	95	105
— dalmatinsko	70	85
— suho	—	75
— vunenô slano	—	58
— za 110 komadob, u srobru	25	27
Baknlar za 100 kg	25	31
Sardolo i baril	15	2
Vitrol modri za 100 kg	23	20
— zeleni	30	53
Maslo	75	91
Loj dalmatinski i naski	43	41
Salo	—	—
Maslo (salo raztopljeno)	18	53
Slonina	30	41
Balknja olotlar (100 litarah)	—	—
Govčivci istarski za 100 kg	—	—
— luj uski	0	—
— istarski	8	75
Lisô od javoritko	15	1
Vinsko strgotino (Gripula) sploh	31	16
Med	30	35
Lumber (jabučico od javoritko)	14	16
Pakal baril od 100 kg	3	75
Ganje (štraco) za 100 kg	17	25
Katron dalmat.	—	—

Grana bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazež, zadavica, rora, zapala ustih itd.

**NADARENH
Prendinievih Sladkišah
(PASTIGLIE PRENDINI)**

Što jih gotovi P. Prendini lučbar i ljekarnik u Trstu.
Vreona pomazu učiteljom, pripravjućim ih. Prendinievih sladkišah noših, navratno jutaražo hrvatskovic i grlenih zapaloh nastaja kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.
Opazka: Valja se paziti od varalica, koji je panasnuju. Zato valja uvjek pitati *Prendiniere sladkiše*

(Pastiglie Prendini) to gledati, da luda na emoliku: katičice (skatulo) moj podpis. Štali komad ih sladkišah lna ulnsutu na jednoj strani Pastiglie a na drugoj Prendini.

Člona 30 novč. katičici zajedno sa naputkom.
Prodaju se u *Prendini-ovoj* ljekarni u *Trstu* (*Par-macia Prendini in Trieste*). — A *izvan* Trsta dobirlaju se: na *Rieci* kod Prodana ljekarnika i kod Jochola i Pavlića miralijara; — u *Gorici* kod Zanetti-a, Pon-ton-a, Kerpana i Kirora; — u *Puli* kod Wassermann ljekar. i Schirpanora miralijara; — u *Malom Ložuju* kod Vitan-a; — u *Pacincu* kod Liona; — u *Zadru* kod Baršica i Benutini-a; — u *Sibeniku* kod Berosa i Mestura; — u *Splicetu* kod Vojt-a; — u *Korčuli* kod Zovotti-a; — u *Makarskoj* kod Poljani-a i u svih boljih ljekarnah iliti Specijerjah. 36

OGLAS.
U nakladnoj i umjet. trgovini
M. BABIĆA
u Budim-Pošti (Budapest Alle Postgasse N. 6.)
izale su i mogu se dobiti liepo i divno umjetnički izradjene

NOVE SLIKE
i to: I. slika
OSLOBODIOCI
Bosne i Hercegovine.

Na toj slici nalaze se osim ovih grborah: austrijskog, hrvatskog, bosanskog i hercegovanskog, još i jedanaest po fotografijah izradjenih likovah onih ljudi, koji u tom velikom, a po hrvatsku istoriju slavnom djelu najvunije ulgo imaju, a to su: 1. *Njegovac k. Velik.* *Franjo Josip I.*, car austrijski, kralj ugarski, hrvatski itd., a sadn i gospodar Bosno i Hercegovine. — 2. *Generalni: Baron Filipović.* — 3. *Baron Jovanović.* — 4. *Nadvojvoda Salvator.* — 5. *Herceg Wirtemberški.* — 6. *Tegethoff.* — 7. *Grof Szapary.* — 8. *Kauffel.* — 9. *Müller.* — 10. *Pukovnici: Ritter.* — 11. *Vilhelz.*

Slika je vrlo divno, i to: *poput jednoga kreta (brta) izvedena.* — Svi likovi ukrašeni su liepm hrvatskim trobojnim okvirima i locorovim vjencima.
II. Slika:
Prolazak austro-ugar.-hrvatske vojske preko granice kod Kostajnice 29. Srpnja 1878.

III. Slika:
Ulazak austro-ugar.-hrvatske vojske u Sarajevo 19. Kolovoza 1878.

Sve tri slike jednake su veličine, i to: *50 centim. visoke a 87 široke.* Sve tri slike crtao je prvi vještak u monarkiji g. Kacler, i zbilja su remek-djela, sa kojima se naš narod čičiti može.

Člona je *svakoj toj slici zasebno samo f. 1.50 novč.* Tko naruču svi tri komada u jedared, taj dobije ove tri slike za *f. 4.* Tko pak naruču u jedared jedno na drugo najmanje 10 komad, *taj dobije svi deset slika za 10 f.* Slike će se slati samo za gotov novac, i pak kroz postarsko pouzêće (tzv. Postnachnahme).
Novce i poručbino valja slati na ovu adresu:

M. BABIĆA
in Budapest, Alle Postgasse N. 6.
Višegodišnji solidan rad ove trgovine, jamči svakome za brzu, točnu i svajestnu poslugu.

